Flexibel geloven
(2) Niemand leeft voor zichzelf

Lezing

Aanvaard degenen die zwak staan in het geloof, ontvang hen zonder hun opvattingen te bestrijden. De een gelooft dat hij alles mag eten, maar iemand met een zwak geloof eet alleen groenten. Wie alles eet mag niet neerzien op iemand die dat niet doet, en wie niet alles eet mag geen oordeel vellen over iemand die dat wel doet, want God heeft hem aanvaard. Wie bent u dat u een oordeel velt over de dienaar van een ander? Of het wel of niet goed is wat hij doet, bepaalt alleen zijn eigen heer – en hij zal het goed blijven doen, want de Heer heeft de macht hem te laten volharden. De een beschouwt bepaalde dagen als een feestdag, voor de ander zijn alle dagen gelijk. Laat iedereen zijn eigen overtuiging volgen. Wie een feestdag viert, doet dat om de Heer te eren; wie alles eet, doet dat om de Heer te eren, en hij dankt God voor zijn voedsel. Wie iets niet wil eten, laat het staan om de Heer te eren, en ook hij dankt God. Niemand van ons leeft voor zichzelf, en niemand van ons sterft voor zichzelf.

Rom 14,1-7 (NBV21)

Overweging

Toen ik de aankondiging van deze cyclus zag voelde ik me onmiddellijk aangesproken. Wat zou dat kunnen zijn, 'flexibel geloven'? Christenen noemen zich 'mensen van de weg' maar het is ondertussen wel duidelijk dat niet iedereen dezelfde routeplanner volgt. Is er zoiets als 'de rechte weg' die de enig juiste zou zijn? En als je dat in twijfel trekt, hoe veel zijwegen kun je dan bewandelen zonder te verdwalen en je geloof te verliezen of te vervallen in bijgeloof? Net zoals André vorige week legde ik deze vragen op mijn eigen geloofsleven.

Nu Dewi vandaag haar zevenjarenfeest met ons viert, werd ik teruggevoerd naar mijn eigen eerste communie, 55 jaar geleden. In mijn dorp was de kerk nog niet toe aan de inspiratie van mei 68. Ze was een vanzelfsprekendheid en bepaalde nog voor een stuk de structuur van ons leven.

Er was elke woensdag 'schoolmis', mijn broers en ik werden zonder veel vragen misdienaar en bleven dat tot ver voorbij mijn puberteit. Ik bracht tot mijn twaalf jaar letterlijk veel tijd door in de kerk en op het internaat in het college waren het priesters die directeur, studiemeester, godsdienstleerkracht en slaapzaalbewaker waren en zusters die de keuken runden en verantwoordelijk waren voor de EHBO. De godsdienst die we kregen was niet meer de catechismus, maar ik herinner me door heel mijn lagere en middelbare school alleen maar religieus onderricht over de katholieke leer en, wellicht omdat het niet te vermijden was, even over het protestantisme en de orthodoxe kerken. De gedachte die van jongsaf aan werd binnengebracht was die van het ene, ware geloof. Het had iets en blijkbaar heeft het ook op vandaag nog altijd een aantrekkingskracht voor ook jonge mensen die houvast zoeken in een complexe wereld: het geloof als evidente waarheid, simpel, helder, duidelijk, zonder twijfel… je hoeft alleen maar te volgen en je ziel wordt gered.

Terugblikkend op die periode moet ik vaststellen dat het eigenlijk zelden of nooit ging over wat 'geloven' zou kunnen of moeten zijn. Het ging over de 'geboden' en 'verboden' die moesten gevolgd worden en het instituut droeg die uit, bewaakte die en gaf (soms) absolutie als het toch mis ging. De rituelen werden uitgevoerd maar niet uitgelegd of toegelicht… maar wat geloven concreet kon betekenen was zelden of nooit onderwerp van gesprek.

Wat een verschil met het moderne godsdienstonderricht. Het zijn hoofdzakelijk leken die les geven, mannen én vrouwen van wie velen niet meer praktiserend zijn. De leerplannen richten zich op de levensbeschouwelijke groei van het kind. Die gebeurt in dialoog met de leefwereld en diversiteit van leerlingen, de christelijke traditie en de persoonlijke identiteit.
Een belangrijk element daarin is de 'Interlevensbeschouwelijke dialoog'. Los van de evolutie waarbij net dit onderdeel gebruikt wordt om in het gemeenschapsonderwijs het vak levensbeschouwing op een ‘kostenefficiënte manier’ te organiseren, is dit gedeelte van het leerplan van groot belang.
Deze dialoog moet immers zorgen voor een uitwisseling van ervaringen, overtuigingen, waarden en vragen over levensbeschouwing en zingeving. Het is de bedoeling dat leerlingen leren luisteren maar ook hun eigen positie verwoorden. Ze worden uitgenodigd om andere visies ernstig te nemen zonder die visies te moeten overnemen. De dialoog vertrekt niet neutraal, maar vanuit het christelijke geloof waarbij ze in gesprek gaan met andere levensbeschouwingen en ook niet-religieuze visies.
Het doel van die dialoog is om leerlingen te helpen zodat ze hun eigen levensbeschouwelijke identiteit kunnen verkennen en verwoorden én respectvol omgaan met diversiteit in overtuigingen. Dat moet samenleven in een diverse maatschappij mogelijk maken.
Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de dialoog een debat wordt om te bewijzen wie gelijk heeft of een vergelijking gaat maken met als doel om “de beste” levensbeschouwing aan te wijzen. Het mag ook geen vrijblijvende babbel worden zonder diepgang of een relativering alsof “we het eigenlijk toch allemaal over hetzelfde hebben”. De dialoog vraagt inhoud, betrokkenheid en authenticiteit, zowel bij leerlingen als bij de leerkracht.

Aan onze keukentafel gaat het elk jaar over de opdrachten die Hilde hierrond aan haar leerlingen geeft. Sommigen onder hen bezoeken in dat kader ook De Lier. Daarna presenteren ze aan elkaar de resultaten van de ontmoetingen die ze hadden en de inzichten die ze hebben verworven. Dat is voor mij 'flexibel geloven' in de praktijk. De basis die al gelegd is, zowel spiritueel als in persoonlijke ontwikkeling, wordt in vraag gesteld, verrijkt, geconfronteerd of bevestigd.

Daarnaast hoorden we in de lezing een ander essentieel element dat belangrijk is als we flexibel willen blijven in ons geloof: "niemand leeft voor zichzelf". In mijn vroege geloofsopvoeding was er een parochie. Dat bleek vooral een verzameling van mensen die op dezelfde plaats woonden en elkaar daarom elke week in de kerk ontmoeten zonder dat het ooit tot gesprek kwam over wat daar gebeurde. In De Lier willen we een gemeenschap vormen waarin we ons geloof samen willen verdiepen en vieren, elkaar ook proberen te dragen én geloven ook willen betrekken op de grote wereld.

We weten allemaal dat we ook binnen onze gemeenschap verschillen over hoe dat geloof er moet uit zien. Net het feit dat die verschillen niet alleen getolereerd maar ook uitgesproken worden en verwerkt worden in onze cycli maakt dat ons geloof nooit een vanzelfsprekendheid wordt. Het feit dat we dat doen en toch verbonden blijven met elkaar, lijkt me een ander essentieel kenmerk van 'flexibel geloven'. Wie dat op zijn eentje probeert, zit snel in de zoektocht naar het eigen gelijk, het 'juiste' of 'verkeerde', het 'wij' en 'zij' of dreigt zich te verliezen in een geestelijk navelstaren… Net zoals macht moet ook geloof voortdurend bevraagd worden, in vraag gesteld worden zodat ieder voor zich de essentie scherper krijgt en de ballast overboord kan gooien. Geloven moet handen en voeten krijgen in de dagdagelijkse realiteit. Alleen in verbinding met anderen kunnen we wendbaar blijven én anderen laten delen van wat geloven voor elk van ons betekent.

Patrick Delanoeye
De Lier, Brugge, 19 april 2026